1940 ий
14
ИЮЛЬ
№ 65 (678)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

ПАША ДИСЦИПЛИНЫМ ПЕНГЫДЕМДАШ

СССР Верховный Совет Президиумын „8 часан лапаша кечыш да 7 кечан паша арняшке вончымо нерген" 26 июньышто лукмо Указшым пӱтынь Советский Союзысо шемер калык кугу куанымаш дене вашлийын. Правительствын тиде у законжым чыла честный пашазе, колхозник, служащий да интеллигенций шокшын саламлен, шке пашаштым эше утларак чот, уло кумылышт дене ышташ тӱҥалыныт. Вет тиде закон — нунын интересыштым аралыше, нунын паша инициативыштым, энтузиазмыштым эше утларак нӧлта, чыла прогульщик, летун, рвач-шамычлан мучашым ыштен.

Пӱтынь тӱняв кудымшо ужашыжын ик ужашыштыже классдыме социалистический общестым ыштен шуктен, коммунизмын волгыдо вершинышкыже ӱшанлын кайше героический советский калыкын самырык поколенийже — комсомол — шке элже капиталистический окружениыште улмым ик часлат, ик минутланат огеш мондо. Шке родинажын оборонный куатшым эше утларак пеҥгыдемдышаш верч кучедалмаште кеч могай жертвыланат эре ямде улеш. Тиде ямде улмашыжым тудо, паша дисциплиным пеҥгыдемдымашке, паша производительностым кугемдымашке виктарыме законым уло кумылжо дене шокшын саламлен, шке пашашкыже путыракат куатлын пижмыже дене Ленин—Сталин партийлан эше ик гана рашак ончыктыш.

Мемнан элнан кеч могай пашан участкылаштыжат Ленинско-Сталинский комсомол эн чапле пример-шамычым ончыктен да кызытат ончыкта, шке радамыштыже шукӧ герой - шамычым куштен. Коммунистический партийын эн лишыл полышкыжым улмыжым комсомол кеч могай пашамат честно, добросовестно ыштымыж дене ончыктен шога.

Тиде шотышто Марийский республикысе комсомолат моктанен кертеш. Марийский республикысе комсомол шке радамыштыже боец-орденоносец, учитель - орденоносец - шамычым, депутат - шамычым, стахановец-шамычым ятырак куштен. Кузе вара нуно чыланат тыгай чапле лӱмым налын кертыныт? Нуно кажныжат шке паша участкыштышт честно, добросовестно ыштенит, нимогай нелылык деч, нимогай йӧсылык деч лӱдде, уло кумылышт дене шке пашаштым шуктеныт. Садлан нунын пашаштым партий ден правительство аклен да орден - шамычым пуэн.

Комсомол шкенжын чапле еҥже-шамыч дене, шкенжын чапле пашаж дене моктана. Но тудо тидын дене гына ок тыплане, шкенжын пашаштыже эше у сеҥымаш-шамычым шукташ верч уло куатше дене кучедалеш.

Ленинско-Сталинский комсомол шке радамыштыже прогульщик, летун, рвачшамычым, паша дисциплиным луштараш тӧчышӧ-шамычым нигузеат огеш чыте, нунын ваштареш решительно кучедалеш. Паша жапыште прогулым ыштыше, пашашке вараш кодын коштшо, советский законым пудырташ тӧчышӧ А. М. Смышляев гай комсомолецым (Ронгинский Осоавиахим райсовет секретарь), Н. Гребнева гай комсомолкам (Оршанский район, маслозавод), К. З. Шалагина гай комсомолкам (Пектубаевский район, УНХУ статистик) да комбайнер А. С. Поздеев гай комсомолецым (Пектубаевский район) Ленинско-Сталинский комсомол ок чамане да чаманашат ок тӱҥал.

Паша дисциплиным пеҥгыдемден, паша производительностым кугемден, пашашке пӱтынь рвезе вийым, энергийым чумырен, шкенан родиналан кеч могай тушманымат сеҥашлан танкым, пушкым, самолетым, винтовкым эше шукырак пуаш—теве Ленинско-Сталинский комсомолын эн чапле боевой задачыже. Тиде чапле задачым ыштен шукташлан комсомол эшеат куатлын кучедалаш тӱҥалеш, шке радамыштыже паша дисциплиным эше утларак пеҥгыдемда.

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНИКЫН ВСЕСОЮЗНЫЙ КЕЧЫЖЕ НЕРГЕН

СССР Совнарком железнодорожникын Всесоюзный кечыжым пайремлымашым 1940 ий 30 июль гыч 4 август—рушарняшке кусараш пунчалын.

Ончыкшым железнодорожникын кечыжым август тылзын первый рушарняштыже пайремлаш.

Йошкар-Олаш эше ик у школа — 10-шо номеран средний школа вашке ыштал шуэш. Школа ыштымаште комсомолка-шамыч Н. П. Полянина ден М. В. Лобова йолташ-шамыч кечаш паша нормым 150 процентлан темат.
Фото М. Чуршуковын.

Лагерь почылто

Марий-Кужер ялеш (Моркинский район) Ировка эҥер воктене 7 июльышто районный пионерский лагерь почылто. Кызыт тыште 120 отличник пионер-шамыч канат. Нунылан сайын канашышт лагерьыште чыла условийым ыштыме. Тӱрлӧ модыш, художественный литература, журнал, газета-шамыч ситышын улыт.

Пионер - шамыч чылаже кум отрядлан шелалтыныт. Тыште нуно оборонный значоклан нормым сдатлаш ямдылалтыт, кунамже йӧратыме художественный литературым обсуждатлат але тӱшкан модмашым организоватлат.

С. Эчан.

6 тылзаш паша план 135,7 процентлан темын

1940 ийын икымше пелияш планым Йошкар-Оласе мельзавод 135,7 процентлан темен. Паша нормым эртарен темымаш мельзаводышто кечын кушкеш. Июнь тылзыште план почеш 750 тонным йоҥыштышаш ыле гын, фактически 1289 тонн шурным йоҥыштымо, тыге тиде тылзын планым 171,8 процентлан темыме.

СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньышто лукмо Указшым мельзаводысо пашазе-шамыч пеш кугу куанымаш дене вашлийныт. Ондакше кажне кечын гаяк, прогульщик-шамыч лийыныт, кызыт пашазе-шамыч шке пашашкышт жапыште коштыт. У закон деч вара первой кечыштак 30 тонн олмеш 49,5 тонн шурным йоҥыштымо. Крупчатник В. Панов йолташ 27 июньышто паша нормым 130 процентлан темен.

Тиде пелийыште электростанцийын титакше дене мельзаводышто 869 час простой лийын. Тиде жапым мельзавод яра ок йомдаре ыле гын, тудо шке производственный планжым эше ятырлан тема ыле.

А. Абрамов.

СОВЕТСКИЙ СОЮЗЫШТО

Львов олаште йоча творчествым ончымо областной олимпиада петырналтын. Тушто 1300 йоча участвоватленыт.

* * *

Шушенский селашке — В. И. Ленинын ссылкыште илыме верыш — Красноярский драматический театрын коллективше толын. Театр Погодинын „Кремлевский куранты" лӱман песым шында.

* * *

Калининский областысе медицинский школлаште очередной выпуск эртаралтын. Тушто чылаже 1730 студент-шамыч экзаменым сдатленыт. Нунын кокла гыч 1051 сестра, 392 акушерка, 248 фельдшер да 39 зубной врач.

* * *

Материальный культурын Н. Я. Марр лӱмеш Ленинградский институтшо, йылме да литературын Карело-Финский институт дене пырля, Кексгольм ола воктенсе акрет годсо шӱгарлам изучатлаш экспедицийым колта.

Слесарь-комсомолец Ф. Шадрин (шолаште) ден Г. Наумов 8 часан паша кечыште простой путевой шаблон-шамычым ямдылыме заданийым 450 процент гыч темат. Ондакшым нуно шке паша нормыштым 200—250 процентлан гына теменыт.
Н. Мезенцевын фото гыч.

Ф. Э. Дзержинский лӱмеш кӱртньӧ корнын Люблино депосо паровозный машинист-шамыч Александра Колесникова (шолаште) ден Елена Панина. Нуно социалистический пашан мастерже-шамыч школым отлично пытареныт да паровозым виктарашлан правам налыныт.
Б. Вдовенкон фото гыч.

Йошкар-Оласе комсомольский активын погынымашыже гыч

Ончылгече Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже Йошкар-Оласе комсомольский активын погынымашыже эртыш. Погынымашеш ВЛКСМ ЦК XI пленумын итогшо нерген доклад дене ВЛКСМ обком секретарь Щербаков йолташ выступатлыш.

Комсомолышто паша икмыняр саеммаш дене пырля актив погынымаш ятыр ситыдымаш-шамычым тўжвак лукто, утларакшым комсомольский актив дене начар паша ыштымым. Актив дене паша утларак ышталтеш ыле гын, комсомол радам кушмаш огеш изем ыле. Май тылзыште 157 енгым пуртымо, а июньышто 27 енгым гына. Южо комсомольский организаций-шамыч комсомолец-шамычлан нимогай поручений-ым пумаш уке. Теве Госбанк пеленсе организацийыште 9 комсомолец гыч 5 енгже нимогай поручени-йымат огыт иметле.

Комсомольский членский взнос тўлымашат южо организацийыште сай огыл. Проектный мастерской гыч комсомолец Анохин йолташ январь тылзе деч вара членский взносым тўлен огыл. Олаште 40 комсомолец 3 тылзе деч утлалан членский взносым тўлен огытыл. Горздрав пеленсе комсомольский организацийын тошто секретарьже Калатынская йолташ 71 тенгеат 20 ырым, лесной техникумын тошто секретарьже Петухов йолташ 94 тенгеат 80 ырым да молат членский взнос оксам шке кўлешыштлан кучылтыныт.

Комсомольский актив погынымаш комсомолышто тыгай положенийым нигузеат чыташ огеш лий манын осуждатлыш. Оласе комсомольский организаций шке пашажым ВЛКСМ ЦК XI пленумын решенийже негызеш вож гычак саемдышаш.

Вас. Мих.

Йошкар - Ола мебельный фабрикын стахановецше — комсомолец Я. И. Костромин йолташ кече еда паша нормым 160 процентлан тема. Пашам чествo да добросовестно ышта.

Фото М. Чуршуковын.

У закон действийыште

Подсудимый-шамыч скамьяште — Пектубаевский районысо Народнохозяйственный Учет Управленийын самырык пашаенже, комсомолка К. З. Шалагина. Тудо СССР Верховный Совет Президиумын „8 часан паша кечыш да 7 кечан паша арняшке вончымо нерген, пашазе ден служащий-шамычын предприятий ден учрежденийла самовольно каймыштым чарыме нерген" 26 июньысо Указшым нарушатлымаште титакалтеш.

К. З. Шалагина 3 июльышто пашашке 2 часат 3 минутлан вараш кодын толын.

— Шкендан вараш кодмыда нерген могай показанийым пуэн кертыда?—манын суд председательын йодмыжлан Шалагина тўрлö семын ойлыш, тўрлö причиным кычал муаш тöчыш. Тудо государство ончылно шкенжын преступленийжым пушкыдемдаш тöчыш.

— Мый эрдене 5 часлан кынелым, учреждениешкe иктат укеда, адак уэш малаш возым. Вара 9 час марте маленам. Мален колтенам гын, мый титакан улам мо?—ойлыштеш Шалагина.

Шалагинан пашашке варaш кодын толмыжын причиныже икте гына, да тудо чылалан раш: Шалагинан советский законлан подчинятлымыже шуын огыл,—„кунам мием, тунам йöра",—манын шонен.

Шалагинан пашажым сайын гына колышт налмек, прокурор Пекпаевын мутшо деч вара, суд К. З. Шалагинам 3 тылзе коклаште пашадарже гыч 20 процентшым кучен коден, тошто верыштыжак пашам ыштыкташ пунчалым лукто.

Тиде случай мемнан республикыште але первый гана лийше. Пектубаевский районысо Калык Судын приговоржо республикысе чыла комсомолец ден комсомолка - шамычлан кугу урок лиеш.

Тиде приговор — предприятий ден учрежденийлаште, колхозлаште да чыла моло производительно пашашке пашазе тудо производительностьым нöлталаш верч, паша дисциплиным пенгыдемдышаш верч, чыла да чыла тўрлö прогульщик ден летун - шамыч ваштареш кучедалаш ўжшö приговор лийын кодеш.

В. Яковлев.

Пектубаево село.

30 квартиран пöртым ыштымаште чапле результатым ончыктышо стахановский молодежный бригада.
Снимкыште (шола гыч пурлашке): Я. М. Мохов, Н. Я. Григорьев (бригадир) да А. С. Латчин йолташ-шамыч.

Фото М. Чуршуковын.

Труд производительность саемын

СССР Верховный Совет Президиумын Указше лекмеш стройтрестын 2-шо участкыштыже пашазе-шамыч коклаште пашашке вараш кодын толмаш, прогулым ыштымаш пеш чўчкыдынак лийын. 26 июньышто у закон лекмеке стройтрестысе чыла пашазе, служащий-шамыч коклаште тиде законым умылтарымаш пижыч.

Кызыту закон почеш паша производительность палывак нöлталтын. Каменщик-стахановец-шамыч М. Павлов, И. Масленников, Д. Софронов, П. Кропинов ондакшым паша нормым 150—160 процентлан темат ыле, а кызыт нуно кажне кечын 180 процент марте темаш тўналыныт. **А. А.**

Йошкар-Оласе 30 квартиран пöртым ыштыше пашазе-шамыч обеденный перерыв годым газетым йўкын лудмашым кумыл дене колыштыт. Снимкыште: горсоветын депутатше Ф. Ф. Головунин йолташ газетым лудеш.

Фото М. Чуршуковын.

Комсомол радамым куштымо шотышто кече еда пашам ышташ

Комсомол — большевистский партийын эн лишыл помощникше. Тудо партийын кеч могай участкыштат ўшанен пумо пашажым уло кумылжо дене шукташ тырша. Родиналан, большевистский партийлан да Сталин йолташлан мучашдымын преданный улмыжым ончыкта. Садланак вет советский молодежь уло кумылжо дене Ленинско-Сталинский комсомол радамышке пураш тырша. Комсомол лўмым нумалмаш—тиде пеш кугу почет.

Комсомол радамым кушташлан молодежь коклаште кече еда политико-воспитательный пашам ыштыман. Тиде шотышто первичный комсомольский организаций-шамычын секретарьышт да ВЛКСМ райком-шамыч путырак кугу пашам ыштышаш улыт.

Туге гынат, комсомол радамым куштымо шотышто мемнан республикысе посна ВЛКСМ райком-шамыч пашам путырак начар ыштат. Тидым икмыняр факт-шамыч дене ончыкташ лиеш. Несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный паша сай ыштaлтеш ыле гын, ВЛКСМ Ново-Тор'яльский райком комсомол радамыш апрельыште 40 енгым, майыште 29 енгым да июньышто 11 енгым гына огыл, а ятыр пурта ыле. 97 первичный комсомольский организаций июнь тылзыште ик енг гычын комсомолышко пуртат ыле гынат, 11 енглан огыл, а 97 енглан кушкеш ыле.

Звениговский ВЛКСМ райкомат 1940 ийын кокымшо кварталыште 67 енгым гына комсомол радамышке пуртен. Кокла шот дене тылзылан 23 енг дене гына кушкын. Параньгинский, Еласовский, Ронгинский, Сотнурский ВЛКСМ райком - шамычат кокымшо кварталыште 48—81 енглан гына кушкыныт. Сотнурский ВЛКСМ райком нерген поснак ончыктыде огеш лий. Вет район мучко кум тылзе жапыште комсомол радамышке 48 енгым гына пуртымаш йöршешак намыс. Сотнурский райкомол пашаенг-шамыч ала районышто комсомолышко пурташлан молодежь уке манын шонат. Уке, тиде чын огыл, молодежь ятыр уло, нунын дене умылтарымаш паша гына огеш ышталт.

Моло райкомол-шамычат комсомол радам кушмо шотышто моктанен огыт керт. Май, июнь тылзылаште, кодшо тылзе дене тангастарымаште, молодежым комсомол радамышке начар шупшыныт.

Южо райкомол - шамыч угыч комсомольский организаций-шамычым организоватлыме шотышто нимогай пашамат ыштен огытыл манаш лиеш. Теве Оршанский, Косолаповский да Пектубаевский райкомол-шамыч 6 тылзе жапыште кок комсомольский организацийым гына угыч организоватленыт.

Каждый колхоз пелен первичный комсомольский организацийым организоватлыме шотыштат паша сай огыл. Ново-Тор'яльский районышто 190 колхоз гыч 122 колхозышто, Оршанский районышто 75 колхозышто, Йошкар - Олинский районышто 91 колхозышто але мартеат первичный комсомольский организацийым создатлыме огыл.

Комсомолышко угыч пуртымо енг-шамычлан комсомольский билетым чыташ лийдымын шуен пуэдымаш факт-шамыч ятыр районлаште уло. Теве Ронгинский райкомол кокымшо кварталыште комсомолышко угыч пуртымо 80 енг кокла гыч улыжат 10 енглан гына билетым пуэн. Тиде мемнан республикыште единичный случай огыл, моло районлаштат тыгай случай-шамыч ятыр улыт. Угыч комсомолышко пуртымо енг-шамычлан комсомольский билетым шке жапыштыже огыл пумаш—тиде комсомол радамын кушмашыжым чаракла.

Молан вара комсомол радамым куштымо шотышто тыгай ситыдымаш - шамыч улыт? Эн ондак—ВЛКСМ райком-шамыч тиде пашашке кумда комсомольский активым шупшын огытыл, чыла пашамат штатный пашаенг-шамыч гоч шукташ тöченыт. Весыже — тиде первичный комсомольский организаций-шамычын секретарьышт несоюзный молодежь дене пашам пешак шагал ыштат. Ончыкыжым, комсомол радамым куштымо шотышто пашам тыгай положениеш нигузеат кодаш огеш лий. ВЛКСМ райком-шамыч шке пашаштым ВЛКСМ ЦК XI пленумын пунчалже негызеш перестроитлышаш улыт.

Кажне фуражный ушкаллан 3 тонн гыч силосым ямдылаш

685 тонн силосым оптымо

Оршанка. (Телефон дене). 10 июльлан район мучко чылаже 24 колхозышто 685 тонн тӱрлӧ шудым силослан оптымо.

Буденный лӱмеш колхозышто силосым ямдылыме нерген эн ондак комсомольский погынымашеш обсуждатлышт.

Кызыт Буденный лӱмеш колхозышто 25 тонн силосым оптымо. План почеш 30 июль марте кодшо 25 тонн силосыжымат оптен шуктат.

Сталин лӱмеш колхоз (Орловский сельсовет) пелейсе комсомольский организаций силосым ямдылымаште активнын участвоватла. Комсомольский организацийын секретарьже Лежнин ден колхоз председатель Седых йолташ силос оптымашым моштен организоватлымышт дене, кӱчык жапыште 25 тонн силосым оптышт.

Тыгак Табашинский сельсовет „Ударник" колхозыштат силос оптымаште комсомольский организаций кугу полышым пуыш. Тиде колхоз кызыт 11 тонн силосым оптен.

Загайнов.

Вольыклан кормым ямдылат

„Сычевка" племхозын (Смоленский область) комсомолецше, самырык пашазе да специалистше-шамычын кажне фуражный ушкаллан кум тонн дене силосым ямдылаш ӱжмыштым Йошкар-Олинский районысо колхоз-шамыч шуктен шогат. Теве „Илыш" колхоз (Русско - Кукморский сельсовет) силосым ямдылымаште ончыл колхозлан шотлалтеш. Таче кечылан тиде колхоз 60 тонн силосым оптен да вынемыш вӱд ынже пуро манын, йыр канавым кӱнчен.

Тыгак „У куралше" (Азановский сельсовет) ден „17 партс'езд" (Шеклянурский сельсовет) колхоз-шамычат почеш огыт код. Нуно 12 тонн гыч силосым оптен улыт. „Какшан" колхозат (Павловский сельсовет) 10 тонн силосым оптен да сайын левед шынден.

Н. Тымбаршев.

Силос опташ ик вынем гына ямде

Шукерте огыл „Сычевка" племхозын (Смоленский область) комсомолецше, самырык пашазыже да специалистше-шамыч кажне фуражный ушкаллан кум тонн гыч силосым ямдылаш ӱжмаш дене областысе колхозный молодежь деке обратитлалтыт ыле. Тиде чапле инициативым поддерживатлыме шотышто Сотнурский районысо комсомолец - шамыч шоналтенат огытыл. Таче кечылан район мучко „У аз'ял" колхозышто гына силос опташлан ик вынемым кӱнченыт, а силосшым кунам оптат—пале огыл.

Молан вара Сотнурский районышто силосым огыт опто? Тидым икте дене гына каласаш лиеш: ВЛКСМ райком тиде кугу важностян пашашке комсомолец-шамычым мобилизоватлен огыл. Колхозласе первичный комсомольский организаций-шамыч „Сычевка" племхозысо комсомолец-шамычын инициативыштым поддерживатлен, вольыклан тутло кормым ямдылыпаш верч кучедалшаш улыт.

В. Б.

Тӱрыс ситышаш

Кузнецовский сельсовет „Чолга шӱдыр" колхозышто (Ново-Тор'яльский район) вольыклан тений шошым ик гектар йошкар ушменым, ик гектар кечышудым ӱдышт. Ты колхозышто шукерте огыл 25 тонн силосым оптышт.

Тиде районак „У вий" колхозышто 36 тонным да „У пасу" колхозышто 20 тонн силосым оптымо. Шушаш ийлан нине колхозлаште вольыклан пукшаш корма тӱрыс ситышаш.

П. Веденькин.

Чыла шот денат ямде

ВКП(б) Маробкомын 3-шо пленумжо у шурным погашлан ямдылалтме да поген налмаш шотышто ятыр конкретный задача-шамычым шынден ыле. Тиде задача-шамычым шуко колхоз-шамыч шукташак пижыныт.

Теве „У куралше" ден „Победа" колхоз-шамыч (Йошкар-Олинский район) у шурным кӱчык жапыште да пырчым йоктарыде поген налашлан ямдылалт шуыныт. Тӱредме машина ден лобогрейкым сайын ремонтироватлыме да йӱр логалдыме верыш шындыме. Уржам кошташлан идымым эрыктыме. Шурно оптышлан мешакым тӱрыс ямдылыме, амбарымат ремонтироватлыме да ошемдыме.

Тыгак „Пахарь" колхоз ден „Дружба" колхозат (тиде районак) чыла шот денат тӱрыс ямдылалт шуыныт. Мешакым тоштыжым сайын мушмо, ятыр мешакым угыч ургымо. Амбарымат ремонтироватлен пытарыме. Уборкылан ямдылалтмаште посна комсомолец-шамыч сай примерым ончыктат.

Т. Н.

Оласе олимпиадыште руш калыкын „Крапивушка" мурыжым исполнятлыше Е. И. Сушенцова йолташ.

Фото М. Чуршуковын.

Калык творчествым ончымо оласе олимпиадын участникше И. И. Борисов йолташ. Тудо Сернурский районысо сӱан семым сай исполнятлыш.

Фото М. Чуршуковын.

Калык творчествым ончымо олимпиада

11 июльышто Маргостеатреш Йошкар-Оласе шемер-шамычын творчествыштым ончымо олимпиада почылто. Олимпиадын первый кечыштыже Марпромсоюз, Копинсоюз да Типографийысе самодеятельный кружок-шамыч выступатлышт. Эн ондак Марпромсоюзын пашаенже Сушенцова йолташ „Крапивушка" мурым мурыш. Тудын мӧнгӧ Павлова йолташ башкирский мурым сайын исполнятлыш. Олимпиадым ончаш погынышо-шамычлан Плотникова, Чернова, Яндыганова да Козырева йолташ-шамычын Йошкар-Олинский районысо семын куштымышт пытырак чот келшыш. Садланак вет ончышо-шамыч рӱжге совым кырен уэш йодыч.

Марпромсоюз системыште паша ыштыше Борисов йолташ Сернурский районысо сӱан семым гармонь почеш пеш сылнын мурен куштыш.

Копинсоюзын хоровой кружокшат „Уж ты сад ты мой сад", „Монден ом керт" да моло муро-шамычым начар огыл исполнятлыш.

Пытартышлан Типографийысе пашазе ӱдыр-шамыч выступатлышт. Нунын выступатлыма гыч олимпиадылан путырак начар ямдылалтмышт рашак пале лие.

Вас. Мих.

РЕСПУБЛИКЫШТЕ ЗАОЧНО ТУНЕММАШЫН СОСТОЯНИЙЖЕ

Н. К. Крупская лӱмеш Марийский педагогический институтышто улшо заочно тунеммаш отделений ик кугу верым налын шога. Институтын чыла 4 факультетыштыже 800 наре заочник-шамыч шотлалтыт. Утларакшым нуно просвещений пашаен-шамыч улыт.

Заочный тунеммашын кугу важностьшым але чыла заочник-шамыч умлен налын огытыл. Садланак ий гыч ийышке заочный отделений калык просвещенийлан специалист-шамычым пумаште шке планжым огеш теме. Ятыр заочник-учитель-шамыч шке политический да специальный образованийыштым нӧлтымашке халатно относитлат. Чыла заочник-шамыч гыч пелыже наре ик курсыштак кок ий дене шинчат, тидын дене специалист - шамычым туныктен лукмаш шотышто планым кӱрлыт, тӱжем дене уто оксам кучылташ заставитлат. Тыгак ий гыч ийын теле ден кеҥеж сессийыш коштмаш пеш начар. Тиде утларакшым тений тунемме ийыште палын коеш.

Чыла ситыдымашын причиныже: учитель-заочник-шамычын шке обязанностьыштым халатно относитлымаште. Шукыжым гын учитель - шамыч, учительский кадр ситыдымаш дене пайдаланен, школлаште учитель-шамыч огыт сите, садыгак паша гыч огыт лук, манын шонат. Тыгай шонымаш кӱчык жапан курс-шамычым пытарыше самырык учитель - шамыч коклаште шарлен. Кокымшо — районный, республиканский организаций-шамычын, калык образованийын отделже ден Марийский АССР Наркомпросын сессий жапыште учитель-шамычым эреак кучен шогымыштым. Тыге кучен шогымаш кызытсе сессий жапыште коеш. Учитель-заочник-шамычлан зарплатым жапыште огыт тӱлӧ. Тыште титакан-шамыч але мартеат ала мо шот дене наказатлыде кодыныт.

Мутлан Ронгинский районысо практикант - шамыч Коротков ден Яковлева, Виловатовский неполный средний школа гыч (Еласовский район) Оникова, Скочилова, Яранов да молат 10-шо июньлан зарплатым налшаш олмеш июньын пытартыш кечылаштыже велэ налыныт. Юринский, Горно-Марийский да моло районлаштат зарплатым жапыште тӱлыдымылан кӧра сессийыш вараш кодын толыныт. Кызыт кеҥеж сессийыш 640 наре заочник-шамыч да 158 студент-практикант-шамыч толшаш улыт ыле гын, 4-ше июльлан сессийыш 190 заочник-учитель-шамыч да 144 студент-практикант-шамыч велэ толыныт. Утларакшым Моркинский район гыч шагал улыт. 41 заочник гыч чылажат 4 ен гына толыныт. Тиде районышто 7 заочник-комсомолец гыч ик комсомолецат сессийыш толын огытыл. Комсомолец-шамыч Павлов, Соловьев, Некрасов ик курсыштак 2—3 ий дене тунемыт.

Южо РОНО, ВЛКСМ райком, начальный ден средний школа союз райком-шамыч шкеныштын заочникышт тунемме нерген йӧршеш нимомат огыт шинче.

РОНО-шамыч у приемым организоватлыме шотыштат начар участвоватлат. Килемарский, Оршанский РОНО-шамыч кунар учитель-шамыч педагогический образованийдыме да заочно тунеммаш дене авалтышаш улыт, тудымат огыт шинче. Кызыт марте чылаже 400 йодмаш да документ-шамыч кӱлыт ыле гын, але 208 йодмаш велэ пурен. Пектубаевский район гыч педагогический образованийдыман учитель-шамычын 21 йодмашышт лийшаш ыле, а ик йодмаш велэ пурен. Мари-Турек гыч 27 енгыште 2 ен гына йодмашым колтен. Нине районласе РОНО-шамыч шке обязанностьышт деч коранын улыт. Марпединститутын заочный отделенийже РОНО-лашке кунар йодмаш пурышашым ончыктен, кум гана отношенийым колтен. Ты паша дене лӱмын инструктор-шамычым командироватлыме ыле, но туге гынат южо РОНО-шамыч учитель-шамычлан заочно тунемаш пураш полышым огыт пу.

Тений заочно тунемаш пурымо годым кеч кӧланат ик права дене приемный испытаний лиеш. Приемын условийже нерген заочный отделений шукертак чыла учитель-шамычлан письма-шамычым колтен. Марийский АССР Наркомпрос у приемым организоватлымаште ситышын полшымашыже уке. Наркомпрос лӱм дене заочно тунемаш учитель-шамычлан письма-шамычым колтен огыл. Тыгак районласе просвещений ден организаций-шамычлан у прием нергеште пенгыде указанийым пумо огыл.

Кызытсе жапыште мемнан задачына — заочный сессийым сай пытараш да у приемым сай эртараш. Тиде кугу задачым партийный ден советский организаций - шамычын полшымышт почеш тӱрыс шукташ улына.

В. Егоров,

Марийский Государственный Педагогический институт пелен заочный отделенийын завучшо.

8

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА

Французский президентын отставкыш лекмыже

У французский конституционный закон-шамыч

Берлин гыч увертарыме почеш, Францийын президентше Лебрен „французский государствын главаже“ постым налше, Маршал Петэнлан шкенжын отставкыш лекмыже нерген заявленийым пуэн. Переговор годым маршал Петэн министр - шамыч советым вуйлаташ шонымыжо нерген да ик жапыштак французский государствын главаже лийын шогымжо нерген заявитлен. Тиде кызыт Францийын чрезвычайный обстоятельствыште улмыжо годым элым вуйлатымылан личный ответсвенностым нумалаш кўлмӧ тыч лектын шога маныв, Петэн каласен.

12 июльышто Францийыште у конституционный закон - шамычым публиковатлыме.

Петэн первый конституционный законлан тидым увертарен: тудо шке ўмбакыже французский государствын главажын функцийжым налеш да 1875 ий 25 февральысе конституционный законын кокымшо статьяжым отменятла.

Тиде статьяштыже тыге ойлалтеш: „Республикын президентше Национальный Погынымашыш ушымо, сенат да депутат-шамыч палата дене эн шуко лийше йўк почеш сайлалтеш. Тудо шым ийлан сайлалтеш. Пужен сайлалт кертеш“.

Кокымшо конституционный законышто французский государствын главажын полномочийже нерген ойлалтеш. Закон установитла: французский государствын главаже правительственный властьын тичмашлыкше дене обладатла. Тудо тудын ончылно гына ответственный улшо министр-шамычым назначатла да вергычышт корангда, министр - шамыч советыште законодательный властьым шуктен шога, закон-шамычым луктеш да нине закон-шамычым пуртымашым обеспечиватла, чыла гражданский ден военный чиновник-шамычым назначатла, военный властьым шуктен шога, помилованийлан да амнистийлан правам иметла, да тулеч молат. (ТАСС).

Шушаш тунемме ийыште Йошкар-Олаште ик средный школа ешаралтеш.
Снимкыште: 10-шо номеран средний школым ыштымаш.
Фото М. Чуршуковын.

Авиамоделист-шамычын состязанийышт эртыш

10 июль гыч 12 июль марте Йошкар-Оласе самырык авиамоделист - шамычын состязанийышт эртаралте.

Состязанийын первый кечыже схематический авиамодель колтымаш дене тўгале. Тыште 20 йоча наре участвоватленыт. Соревнованийын первый кечыже посна йоча-шамычын тиде состязанийышке тыршен ямдылалтмыштым раш ончыктыш.

Володя Морозовын йоча технический станций гыч (схематический авиамодельже 316 метр торашке да воздухышто 50 секунд чонештен. Тудо тиде соревнованийыште первый верым налын.

Гена Боцманов (лесной техникум гыч шкетак участвоватлен) кокымшо верым налын.

Мардежан йӧгечылан кӧра вес вид-шамыч дене состязаний лийын огыл.

Тиде состязанийлан ямдылалтмаште икмыняр ситыдымаш-шамычат ылыч. Эн ондак, тышке оласе самырык авиамоделист-шамычым шупшмо огыл, нунын дене ситыдымын пашам ыштеныт. Садланак вет 20 йоча веле участвоватленыт. Кокымшо состязанийыште организованностят уке ыле.

Первенстволан модыч

11 июльышто „Динамо“ стадионеш Йошкар-Оласе „Динамо“ команда ден Волжск оласе „Бумажник“ команда первенстволан футбол дене модыч.

Эн ондак модыш интересный ыле, но икмыняр жап гыч динамовец-шамыч наступатлаш тўгальыч. Динамовец Королев йолташ кум мячым нунын капкашкышт поче-поче пуртыш. Тиде бумажник-шамычын кумылыштым волтыш. Посна модшо-шамыч ваникыш логалыч. Кокымшо таймыште кок ен модмаш гыч йӧршеш лектыч. Но вратарьым вашталтымылан кӧра пурышаш мяч ятыр гана кучалтын.

Первенстволан модмаште динамовец-шамыч 6:0 счет деве сеҥеныт.

Физкультурник кече вашеш

21 июльышто Советский Союз мучко Всесоюзный Физкультурник кече пайремлалтеш. Йошкар-Олаште Всесоюзный физкультурник кечын добровольный спортивный общество-шамыч, профсоюзный организаций-шамычын спортивный коллективышт да Осоавиахим, Освод, Аэроклуб, РОКК организаций-шамыч участвоватлаш тўҥалыт.

21 июльышто эрдене 10 часлан чыла пашазе, служащий-шамыч шке предприятийлашкышт, учреждениЙлашкышт погынен, организованно водный станцийыш каят. Тыште 11 часлан митинг почылтеш да 12 часлан физкультурник-шамыч парад тўҥалеш. Тылеч вара комбинированный эстафета, пуш дене коштмаш соревнований, аттракцион да тўрлӧ модыш-шамыч организоватлалтыт.

Всесоюзный физкультурник кечым организованно да сайын эртарымаш учреждений, предприятий-шамычын тиде кечылан кузе ямдылалтмашышт гыч зависитла. Садлан посна профсоюзный, комсомольский организаций-шамычлан шке физкультурный командыштым показательныйым ышташ тыршыман.

А. Абрамов.

Противопожарный мероприятийым илышыш пуртат

„Спартак“ колхозышто (Моркинский район) пожар вашталеш кучедалме мероприятийым илышыш сай пуртен шогат. Кажне колхозникын суртшо пелен печке дене вӱдым, товарым, ведрам, пагорым да тулеч моло инвентарь-шамычым ямдылыме.

Пожарный сарайыште суткалан смена дене кажне кечын 2 имне дежуритлат. Кызыт сарай пелен у вышкым ыштыме.

З. Кушаков.

Самырык освод-шамычын поход

12 июльышто Дубовый роща лишне Йошкар-Оласе Освод самырык освод-шамыч дене походым организоватлен. Походышто 51 самырык освод-шамыч участвоватленыт.

Походын цельже шлюпкам виктараш тунемаш, водолазын вӱд йымалне пашам ыштымыжым ончыктымаш. Тидын мӧнгӧ массовый йўштылмаш лийын.

Г. Семенов,
Йошкар-Оласе Освод начальникын помощникше.

Первый номер „Пиалан илыш“ альманахым обсуждатлымаш

10 июльышто, кастене „Марий Коммун“ редакцийеш Йошкар-Оласе писатель, поэт-шамычын погынымашышт эртыш. Погынымаште 1940 ийын лекше первый номер „Пиалан илыш“ альманахыш пурышо произведений-шамычым обсуждатлыме.

Погынымаште марийский поэзий нерген Осмин, проза нерген А. Айзенворт кўчыкын обзорный докладым ыштышт. Доклад деч вара С. Н. Николаев, Столяров, В. Элмар, Макс Майн, молат кутырышт.

Тиде первый номер „Пиалан илыш“ альманах В. В. Маяковскийлан посвятитлыме. Маяковскийын ятыр почеламутшым В. Элмар, Шадт Булат, Стрельников, Казаков, А. Бик. марлаш кусареныт. Обсуждений гыч пале: почеламут кусарыме качество ятырак саемын.

Тиде номер альманахыш пурышо почеламут-шамыч, ойлымаш - шамыч марий литературын качественно ятыр кушмыжым ончыктат, альманах лукмо качестват номер гыч номерыш саемын толеш. Моло жанр коклаште почеламут самырык поэзийна содержаний шотшо денат, художественность шотыштат чарныде кушкеш. В. Рожкинын, Чалай Васлийын, Анатолий Бикын, Вишневскийын, Антоновын почеламутышт идейность ден сылнылык шотышто кўшнӧ шогат. Казаковын „Пушкин“, Рожкинын „Пуйто тые шогет ончылнем“, Бикын „Окна дене шивчен ўдыр“, Антоновын „Мыйын мечтам“, Макс Майнын „Сталин лўм дене“ почеламутышт да Шадт Булатын „Гўлбану“ поэмыже поэт - шамычын чарныде кушмыштым ончыктат.

Туге гынат але марийский поэзийыште ик темылан (йӧратымаш ден эларалымаш) возымо почеламут шукырак йонгалтыт. Ан. Бикын, Рожкинын, Чалайын почеламутышт тема шотышто кугын торлен огыт шого, келге шонымаш уке. Нуно утларакшын сюжетдыме почеламутым возат, сай сюжетан сылне поэма але уке. Шадт Булат „Гўлбану“ поэмым вашке возен пытара, но моло поэт-шамыч кугырак поэтический произведенийлан але пижын огытыл.

Тиде ийыште прозынат ончык кайымашыже уло. „Пиалан илыш“ альманахышке марийский классик М. Шкетанын печатлалтдыме „Патай ден Сопром“ ойлымашыже лектын. Мичурин Азмекейын, Лекайнын произведенийышт прозаик-шамычын кушмыштым ончыктат. Нунынат але композиций, йылме шотышто ситыдымаш уло. Тиде альманахыш пурышо ойлымаш-шамыч нерген Айзенворт ик статьям возаш лие.

О. Йыван.

Йошкар-Оласе авиамоделист-шамыч состязанийын участникше Володя Морозов. Тудын модельже 316 метрыш чонештен да у рекордым шынден.

Фото М. Чуршуковын.

Трипс ваштареш кучедалыт

Удымӧ йытынысе трипс ваштареш кучедалме мера-шамыч нерген ВКП(б) Маробком бюро ден Марийский АССР Совнарком 1940 ий 29 июньышто пунчалым луктыныт ыле. Тиде пунчалым „Йошкар Шернур“ колхоз (Сернурский район) илышыш пуртен шога. Кызыт 6 гектар йытынышт трипс ваштареш кучедалме мероприятий-шамычым тўрыс кучылтмо.

М. Тымбаршев.

Отв. редакторын заместительже — В. М. БОРИСОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнат 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР 640. Йошка-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.